

Asia: STM070:00/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 15 ja 20 §:n muuttamisesta sekä 20 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

Henkilöstön mitoittaminen

Vastaako esitysluonnoksessa ehdotettu määrittely mitoitukseen laskettavista henkilöstöryhmistä asiakkaiden ja toiminnan tarpeita?

Turun kaupungin hyvinvointitoimialan näkemyksen mukaan tarvittavan henkilöstön määrän pitää perustua asukkaiden yksilölliseen hoidon ja huolenpidon tarpeeseen. Hoitoyksikön asumisympäristö ja käytettävissä oleva teknologia vaikuttavat osaltaan tarvittavan henkilöstön määrään.

Esityksessä ehdotettu määrittely mitoitukseen laskettavasta henkilöstöstä on varsin väljä. Esitys voisi ottaa kantaa siihen, minkälainen henkilöstön rakenteen tulisi olla esim. sairaanhoitajien/terveydenhoitajien, lähihoitajien tai hoiva-avustajien osalta. Asukkaiden hyvinvoinnin ja elämänlaadun näkökulmasta on kannatettavaa esitykseen sisältyvä henkilöstörakenteen monipuolisuus ja näiden ammattilaisten välittömän työn osuuden huomioiminen henkilöstön mitoituksessa.

Opiskelijoiden laskeminen mukaan henkilöstön mitoitukseen tulisi määritellä yksityiskohtaisemmin esim. suoritettujen opintopisteiden perusteella.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että henkilöstön työnjakoa selkiytetään muun muassa tukipalvelujen osalta. Onko esitysluonnoksessa ehdotettu työnjako välittömän asiakastyön ja välillisen tukipalvelutyön osalta asianmukainen vai olisiko sitä tarpeen muuttaa jollakin tavoin?

Välittömän asiakastyön määrittely on jossain määrin tulkinnanvaraista ja niukkaa. Esityksessä ei ole myöskään kuvattu hyvän hoivan ja hoidon elementtejä.

Päivittäisessä toiminnassa välittömän asiakastyön ja välillisen tukipalvelutyön yksityiskohtainen kategorisointi ei välttämättä edistä asiakaslähtöistä palvelua ja sujuvaa yhteistyötä toimintayksikössä.

Esityksessä tulisi ottaa selkeämmin kantaa tukipalvelutyön mitoitukseen.

Kertooko esitysluonnoksessa ehdotettu tapa laskea mitoitus luotettavalla tavalla mitoituksen toteutumisesta?

Esityksessä ehdotettu tapa laskea toteutunut henkilöstön mitoitus edellyttää erillistä tiedonkeruuta ja laskentaa ja lisää siten hallinnollisen työn määrää. Yleisesti käytettäviä työajan suunnittelun järjestelmiä pitää kehittää siten, että ne tuottavat lainsäädännön edellyttämää tietoa toteutuneesta henkilöstön mitoituksesta. Esityksessä mainittu THL:n toteuttama kuukausittain toistuva tiedonkeruu vaikuttaa työläältä ja siihen sisältyy virhemahdollisuuksia, kun tietoja siirretään manuaalisesti järjestelmästä toiseen.

Onko esitysluonnoksessa ehdotettu tapa laskea mitoitus mielestänne käytännössä toimiva?

Mitoituksen laskentatapa on toimiva, mikäli asiaa tarkastellaan siitä näkökulmasta, että myös muiden ammattilaisten kuin terveydenhuollon koulutuksen saaneiden ammattilaisten välittömästi asiakkaalle kohdistama työaika huomioidaan mitoitusta laskettaessa. Tehostetussa palveluasumisessa on tärkeää huomioida asukkaan hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen kokonaisuutena eikä ainoastaan sairauksien hyvä hoito ja huolenpito.

Mitoituksen laskeminen käytännössä edellyttää erillistä tiedonkeruuta ja tämä toimintamalli ei ole järkevä. Työvuorosuunnittelussa ja toteumakirjauksissa käytettäviä järjestelmiä pitää kehittää siten, että ne tuottavat suoraan tarvittavan seurantatiedon. Tämä lisää seurantatiedon luotettavuutta eikä lisää lähiesimiesten hallinnollista työtä.

Onko esitysluonnoksessa ehdotettu siirtymäaika näkemyksenne mukaan sopiva 0,7 mitoituksen toteuttamiseen?

Henkilöstön riittävyys on jo nykyisellään ongelma sekä tehostetussa palveluasumisessa että kotihoidossa. Esitetty 0,7 henkilöstömitoitus edellyttää riittävän pitkää siirtymäaika. Lyhyt siirtymäaika saattaa heikentää kotihoidon henkilöstön saatavuutta, mikäli terveydenhuollon ammattilaisia siirtyy kotihoidosta tehostettuun palveluasumiseen.

Miten riittävä henkilöstön saatavuus voidaan turvata?

Henkilöstön saatavuuden turvaaminen edellyttää koulutuspaikkojen lisäämistä sekä koulutusorganisaatioiden ja työnantajien tiivistä yhteistyötä. Saatavuuden näkökulmasta on olennaista myös koulutukseen sisältyvien harjoittelujaksojen kehittäminen siten, että ne palvelevat entistä paremmin koulutettavan harjaantumista tuleviin ammattitehtäviin.

Laadukasta asiakastyötä edistetään työprosessien tarkoituksenmukaisella organisoinnilla ja hyvällä johtamisella. Henkilöstön saatavuuteen vaikuttaa osaltaan se, että organisaatiossa on mahdollisuus erilaisiin urapolkuihin ja sitä kautta on mahdollista edistää vanhuspalveluissa työskentelemisen houkuttelevuutta.

Toimintakyvyn ja palvelutarpeen (hoitoisuuden) kansallinen arviointi- ja seurantamittaristo

Mitä RAI:n käyttöönotossa tulee ottaa huomioon?

RAI-mittariston käyttöönotto on toteutettava suunnitellusti ja siten, että henkilökunta valmennetaan arviointien tekemiseen. Arviointiosaamisen edistäminen ja ylläpitäminen vaatii suunnitelmallista toimintaa. Käyttöönotossa pitää myös suunnitella arviointiedon hyödyntäminen asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisessa sekä toimintayksikön tietoon perustuvassa johtamisessa.

Miten näkemyksenne mukaan RAI-järjestelmän kautta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää palvelujen järjestämisessä ja/tai tuotannossa?

RAI-mittariston käytön laajentaminen mahdollistaa yhä paremmon vertailukehittämisen. Tällä hetkellä vertailukehittämiseen osallistuminen on vapaaehtoista. Olisi hyödyllistä korostaa osallistumisen tärkeyttä RAI-järjestelmän käyttöön oton yhteydessä.

Sisältyykö RAI:n käyttöön joitakin riskejä tai haasteita?

RAI antaa runsaasti laadullista tietoa asiakkaista ja toimii hyvänä välineenä henkilöstön johtamisen ja palvelujen kehittämisen näkökulmasta. RAI:n antama välitön terveyshyöty asiakkaalle on kuitenkin vähäisempi. Mittari tehdään määräajoin, ja sen avulla on vaikeaa havaita nopeampaa toimintakyvyn laskua oika vaatisi reagointia. Tähän tarvitaan toisen tyyppisiä ratkaisuja.

RAI-järjestelmällä asiakkaan toimintakykyä ja elämäntilannetta arvioidaan laaja-alaisesti ja tästä syystä järjestelmän käytöstä puhuttaessa viitataan arviointiin kuluvaan aikaan. Tässä yhteydessä osin unohtuu, että asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelman pitää perustua asiakkaan toimintakyvyn ja elämäntilanteen arviointiin ja joka tapauksessa on tarve käyttää arviointivälineitä. Arviointi on välitöntä hoitotyötä.

Onko mielestänne olemassa jokin muu / joitakin muita mittaristoja, jotka vastaisivat asiakkaiden toimintakyvyn ja palvelutarpeen (hoitoisuuden) arviointiin ja seurantaan paremmin kuin RAI-mittaristo?

RAI-mittaristo soveltuu hyvin kotihoidon ja asumispalvelujen toiminnan kehittämiseen ja palvelutarpeen arviointiin. On kuitenkin muistettava, että mikään mittari ei voi koskaan korvata aitoa haastattelua ja tästä syystä käyttöönottokoulutuksen tulee olla tasokasta ja riittävää.

Toimintakyvyn mittaukseen akuuteissa tilanteissa ja esimerkiksi kuntoutuksen tuloksien arviointiin on tarpeen käyttää muita mittareita.

Muita huomioita

Mitä muuta haluatte tuoda esiin?

Ikääntyneen väestön palveluja pitää kehittää kokonaisuus huomioiden. Esityksessä huomio kohdistuu vain tehostettuun palveluasumiseen. Painopisteen tulisi olla ikäväestön toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Riittävän henkilöstön määrän turvaaminen edellyttää hoitohenkilöstön koulutuspaikkojen lisäämistä.

Turun kaupungin hyvinvointialan arvio on, että henkilöstö mitoitus 0,7 edellyttää noin 13 prosentin vakanssilisäystä nykytilaan verrattuna. Vuositasolla vakanssilisäys tarkoittaa noin neljän miljoonan euron lisäkustannusta.

Esityksessä ei ole kuvattu, millä tavoin RAI-järjestelmän tuottamia tietoja hyödynnetään mitoitustarpeen todentamisessa siirtymäajalla. Miten RAI-järjestelmän tuottamalla tiedolla voidaan todentaa, että toimintayksikössä hoidettavien henkilöiden palvelutarve on sellainen, että voidaan alittaa 0,7 mitoitus.

Kiviniemi Kirsi-Marja
Turun kaupunki, hyvinvointitoimiala